

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D4/1/M.H.A.-99/1 (Önaraştırma)

Karar Sayısı : 99-58/624-398

Karar Tarihi : 21.12.1999

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. M. Tamer Müftüoğlu

Üyeler : Mehmet Zeki UZUN, Sadık KUTLU, İsmet CANTÜRK, Nejdet KARACEHENNEM, Mustafa PARLAK, A.Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER

B- RAPORTÖRLER: M. Haluk Arı, Kerem Tomur

C- ŞİKAYET EDEN: Nihat Şahsuvaroğlu

Şan Motorlu Araçlar Ticaret

Alemdağ Caddesi, Kemerdere Mevkii, No:65

Ümraniye/İstanbul

D- HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA YAPILANLAR:

Ford Otomotiv Sanayi A.Ş.

Ankara Asfaltı 4. Km 81150 Üsküdar/İstanbul

E- DOSYA KONUSU: Ford Otomotiv Sanayi A.Ş. (Ford)'nin bayilerine yaptığı bazı uygulamalar ile 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddiası.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 24.3.1999 tarih, 988 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 27.9.1999 tarih, D4/1/M.H.A.-99/1 sayılı İlk İnceleme Raporu, 6.10.1999 tarih, 99-45 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. ve 6. maddelerinin ihlaline ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca 485-310 sayı ile önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 7.12.1999 tarih, D4/2/M.H.A.-99/2 sayılı Önaraştırma Raporu 15.12.1999 tarih, REK.0.08.00.00/107 sayılı Başkanlık önergesi ile 99-58 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: Şikayete konu olan iddiaların gerçeği yansıtmaması nedeniyle Ford hakkında soruşturma açılmasına gerek olmadığı düşünülmektedir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

1. İlgili Pazar

Ürün Pazarı: Şikayetin konusu çerçevesinde ilgili ürün pazarı binek otomobil ve ticari araçlar üretim ve dağıtım pazarı olarak tespit edilmiştir.

Coğrafi Pazar: İlgili ürünlerin ülkemiz genelinde talep edilmesi ve pazarlanması dikkate alınarak ilgili coğrafi pazar Türkiye Cumhuriyeti sınırları olarak belirlenmiştir.

2. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

Başvuru dilekçesinde, Ford'un, yetkili satıcıların yeniden satış fiyatını ve indirim oranlarını belirlemek, filo satışları esnasında yetkili satıcılar arasında farklı destek primi uygulamak, araçlarının tüm Türkiye'de dağıtım masraflarını üstlenmek suretiyle nakliye subvansiyonu uygulamak, rakip ve muadil yedek parça satışında kısıtlamalar getirmek, eşit edimdeki bayilere farklı davranmak, araç satış miktarlarını tek taraflı olarak belirlemek, yetkili satıcının anlaşma bölgesini değiştirmek, arz boykotu uygulamak ve 1998/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nde öngörülen fesih sürelerine uymaksızın anlaşmayı feshetmek suretiyle 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği iddia edilmektedir.

Ford'un, inceleme tarihine kadar bayileri ile yazılı bir bayilik anlaşması yapmaksızın çalışma yöntemini benimsediği, bu bağlamda bayilerine Ford araçlarını satmaya yetkili olduklarını belirtir bir yetki belgesi göndererek, bundan sonraki ilişkileri de duyurular vasıtası ile düzenlediği anlaşılmıştır. Bu nedenle yapılan değerlendirmelerde bu duyurular da göz önünde bulundurulmuştur.

Yapılan yerinde incelemeler sonucunda, Şan Motorlu Araçlar Ticaret (Şan) ile Ford arasında yazılı olmayan bir yeniden satıcılık anlaşması olduğu raportörlerce tespit edilmiştir. Söz konusu anlaşma, Ford'un 25.2.1997 tarihinde Şan'a gönderdiği, anılan teşebbüsün yetkili satıcı olduğunu ve bu durumun o yılın Aralık ayının 31. gününe kadar geçerli olduğunu belirten bir yazı ile başlamış ve bayiliğin iptal edildiği tarihe kadar her yıl Ocak ayında yenilenmiştir.

Fiili duruma bakıldığında önaraştırmaya konu olan bayilik anlaşmasının, hem motorlu yeni taşıt araçlarını hem de yedek parça satışı ve servisini kapsadığı görülmektedir. Bu nedenle taraflar arasındaki anlaşmanın değerlendirilmesinde 1998/3 sayılı Tebliğ de dikkate alınmıştır.

Buna göre şikayet dilekçesinde belirtilen hususlar ve değerlendirmesi şu şekildedir:

2.1. Yetkili Satıcıların Yeniden Satış Fiyatının ve İndirim Oranlarının Belirlenmesi:

Yapılan yerinde incelemeler neticesinde Ford tarafından bayilere gönderilmiş olan fiyat listelerinin tamamında tavsiye edilen fiyat ibaresinin bulunduğu ve Şan tarafından kesilmiş olan faturalarda da farklı fiyatlardan satışlar yapıldığı raportörlerce belirlenmiş, ayrıca bu durum Ford yetkili satıcıları ile yapılan görüşmelerde ve incelenen fatura örneklerinde de tespit edilmiştir.

2.2. Filo Satışları Esnasında Yetkili Satıcılar Arasında Farklı Destek Primi Uygulanması:

Filo satışına yönelik uygulamaların incelenmesi neticesinde; filo satışlarında standart bir uygulama olmayıp, satılan araç miktarı dikkate alınarak farklı indirimler yapıldığı ve nihai satış fiyatının belirlenmesinin yeniden satıcıya bırakıldığı tespit edilmiştir. Yetkili satıcılar tarafından verilen ifadeler de bu durumu doğrulamaktadır.

Bu çerçevede, araç alım miktarlarındaki sayısal değişmelere paralel olarak bayilere uygulanan indirim oran ve tutarlarında farklılıklara gidilmesi normal bir

uygulama olup, aynı miktar araç alınması halinde farklı uygulama yapıldığına dair bir bulguya ise rastlanmamıştır.

2.3. Araçların Dağıtım Masraflarını Üstlenmek Suretiyle Nakliye Subvansiyonu Uygulanması:

Bir ticari ilişkide, malların nakliye masraflarını; satıcının, alıcının veya her ikisinin ortak olarak üstlenmesi söz konusu olabildiğinden, sözleşme taraflarının duruma göre değerlendirilen alternatiflerden birisini tercih etmesi mümkündür. Ford nezdinde yapılan inceleme sonucunda; anılan firmanın objektif bir şekilde, herhangi bir ayırım gözetmeksizin tüm yetkili satıcılarının araç ve yedek parça nakliye masraflarını üstlenmiş olduğu tespit edilmiş olup, uygulama bu haliyle 1998/3 sayılı Tebliğ'in 7/1-g maddesi hükmüne uygun bulunmaktadır.

2.4. Rakip ve Muadil Yedek Parça Satışına Kısıtlamalar Getirilmesi:

Rakip yedek parça kullanılmasına engel olduğu iddiasına delil olmak üzere, şikayet dilekçesine ek olarak verilen ve Ford tarafından bayilere gönderilmiş olan "Otomobil Endüstrisinde Sahtecilik" başlıklı yazı içeriğinin tetkikinden; Ford tarafından denk kalitede yedek parça kullanımına herhangi bir sınırlama getirilmemiş olmasının yanısıra, sahte ve kaçak yedek parça kullanılmamasına, dikkat çekici ifadeler ile yer verildiği gözlenmiştir. Raportörlerce, yerinde inceleme sırasında yapılan görüşmelerde, Ford yetkililerinin, denk yedek parça kullanımına dair denetimlerinin olmadığı, ancak tüketicinin şikayeti üzerine inceleme yapılabildiği şeklindeki beyanlarından ve yetkili satıcıların da bu durumu doğrulayan ifadelerinden, 1998/3 no'lu Tebliğ hükmüne aykırı bir uygulamanın tatbik olunmadığı anlaşılmaktadır.

2.5. Eşit Edimdeki Bayilere Farklı Davranılması:

Şikayet dilekçesinde; Ford'un Koç grubuna bağlı yetkili satıcılara gerek filo satışlarında daha fazla destek primi uygulayarak, gerekse iç muhasebe hesaplarında her ayın sonunda bu satıcıların kullanılmamış araçlarını geri alıp müteakip ayın başında tekrar faturalamak sureti ile dönem sonu borçlarını düşük göstererek risklerini azaltma cihetine gittiği, bu uygulamanın Koç grubuna bağlı olmayan yetkili satıcılar aleyhine rekabet olanağını kısıtladığı iddia edilmektedir. Ancak inceleme neticesinde Koç grubu bayileri ile diğer bayiler arasında eşitliği bozucu nitelikte uygulamalar tespit edilememiştir. Nitekim tüm bayilere aynı fiyat sirkülerleri gönderilmekte ve eşit ödeme koşulları uygulanmaktadır. Esasen her ay sonunda, kullanılmamış araçların geri alınması suretiyle stok maliyetlerinin azaltılarak, fiyatı oluşturan maliyet unsuruna etki edilmesi ve bu yolla bayiler arasındaki eşitliği bozucu bir durumun yaratılması için, yetkili satıcıların belirli bir stokla çalışması gerekmektedir. Oysa yapılan incelemeler sırasında, yetkili satıcıların stok bulundurma yükümlülüğünün mevcut olduğuna dair bir bulgu saptanamamıştır.

2.6. Araç Satış Miktarlarının Tek Taraflı Olarak Belirlenmesi:

Dosya mevcudu bilgi ve belgelere göre; Ford tarafından bayilere tahsis edilen aylık araç satış miktarı bayinin mevcut stoku da göz önünde bulundurularak belirli bir sisteme göre hesaplanmakta ve elde edilen rakam bayilere bildirilmektedir. Ancak, bayi bildirilenden yüksek ya da düşük miktarda sipariş verebildiği gibi, vermiş olduğu

siparişi ay içinde, tarafların karşılıklı mutabakatı ile iptal edebilmekte veya ilave sipariş verebilmektedir.

Diğer taraftan, raportörlerce incelenen belgelerde de bayilerin Ford'un kendisine bildirdiği rakamlarla bağlı olmadığı, kendisinin verdiği siparişe göre araç aldığı görülmektedir. Hatta bayilerin, 1998/3 sayılı Tebliğ'in 5/d maddesinde belirtilen anlamda stok bulundurma yükümlülüğü de bulunmamaktadır. Bu durumu, bizzat şikayetçinin 1998 yılı sipariş ve fiili alış miktarları karşılaştırıldığında da görmek mümkündür.

2.7. Yetkili Satıcının Anlaşma Bölgesinin Değiştirilmesi:

Bayilerin anlaşma bölgesinin değiştirildiği iddiasına delil olmak üzere Kurumumuza sunulmuş olan yazının içeriğinden, Belediyelerin, satış amacı ile değil sadece potansiyel pazar analizi yapılabilmesi için yetkili satıcılar arasında paylaştırıldığı anlaşılmaktadır. Pazar araştırması için yapılan bir çalışmanın anlaşma bölgesinin değiştirildiği anlamına geldiğini kabul etmek mümkün değildir.

Ford yetkililerince, satışlarını arttırabilmek amacıyla, söz konusu çalışmanın pazar araştırması için yapıldığı, ancak satış aşamasında yetkili satıcılara müdahalenin söz konusu olmadığı, bir belediyeye birden fazla bayinin teklif verebildiği ve belediye hangisini tercih ederse o bayinin satış yaptığı ifade edilmiş; yetkili satıcılar da bu durumu doğrulayarak, belediyelerin bayiler arasında dağıtımının yapılmadığını ve herhangi bir sınırlamanın olmadığını, her bayinin dilediği belediyeye satış yapabildiğini belirtmişlerdir.

2.8. Arz Boykotu Uygulanması:

Şikayetçi Nihat Şahsuvaroğlu, dilekçesinde Ford tarafından kendisine 1.12.1998 tarihinden itibaren arz boykotu uygulandığını ve mal gönderilmediğini iddia etmektedir. Ford'dan yerinde inceleme sonucu elde edilen belgeler arasında bulunan, Şan'ın, 1998 yılındaki aylara göre sipariş ve fiili alışlarını gösteren tablo incelendiğinde, Şan'ın Cargo modeline ilişkin olarak, Kasım'da 6 sipariş ve 7 alış, Aralık ayında 8 siparişi ve 7 alış; transit modeli araca ilişkin olarak ise, Kasım'da 51 sipariş ve 225 alış, Aralık ayında 65 sipariş ve 62 alış olduğu görülmekte, dolayısıyla arz boykotu uygulanmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, Ford tarafından Şan'a gönderilen 1999 yılı için tahmini araç satış bütçesini gösteren 7.1.1999 tarihli yazıdan da arz boykotu uygulaması olmadığı anlaşılmaktadır.

2.9. Fesih Sürelerine Uyulmaksızın Anlaşmanın Feshedilmesi:

Şikayet dilekçesinde, yetkili satıcılık anlaşmasının 1998/3 sayılı Tebliğ ile düzenlenmiş olan fesih sürelerine uyulmaksızın feshedildiği iddia edilmektedir. 1998/3 sayılı Tebliğ'in 6. maddesinin öngörmüş olduğu süreler, taraflardan birinin tek tarafı olarak anlaşmayı feshetme koşullarını düzenlemektedir. Ancak Ford ile Şan arasındaki bayilik anlaşmasının, tarafların bir ön protokol ve daha sonra bir fesih protokolü imzalaması neticesinde karşılıklı olarak sona erdirildiği dosya mevcudu belgelerden anlaşılmıştır. Bu nedenle söz konusu fesih ilgili Tebliğ'i ihlal etmemektedir.

Öte yandan, Ford'un binek otomobil pazarındaki %..... ve ticari araçlar pazarındaki %..... payı, ilgili pazarların yapısı da dikkate alındığında bir hakim

durumun mevcudiyetini göstermemektedir. Esasen kötüye kullanma olarak değerlendirilebilecek bir fiil de tespit edilememiştir.

İ- SONUÇ

Yukarıda yer verilen tespit ve değerlendirmelerin doğrultusunda;

1) Ford Otomotiv Sanayi A.Ş.'nin ilgili pazarlarda hakim durumda olmaması nedeniyle bu teşebbüse ilişkin şikayetlerin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 6. maddesi kapsamında incelenemeyeceğine,

2) 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi çerçevesinde ise, Ford Otosan A.Ş.'ye ilişkin şikayet konusu iddiaların gerçeği yansıtmadığına,

bu nedenlerle adı geçen teşebbüs hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi gereğince soruşturma açılmasına gerek bulunmadığına OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.